21. YÜZYIL İÇİN PLANLAMA grubu

"BİR KARIŞ FAZLA ŞİMENDİFER"

Başvekil İsmet Paşa'nın 30 Ağustos 1930 Sivas Konuşması
(İkinci Zafer-İkinci Nutuk)

Yönetici: Prof. Dr. Bilsay KURUÇ

Konuşmacı: Dr. Serdar ŞAHİNKAYA

3 Eylül 2022 Cumartesi

Saat: 14:00

Yayını izlemek için: YouTube
https://www.youtube.com/c/21YüzyılİçinPlanlama
http://21inciyuzyilicinplanlama.org/

«Bir karış fazla şimendifer»

Başvekil İsmet Paşa'nın 30 Ağustos 1930'da Sivas Demiryolunun Açılış Konuşmasındaki Kritik Ögeler Üzerine Değinmeler…

Dr. Serdar Şahinkaya

Türk Sosyal Bilimler Derneği
15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi

29 – 30 Kasım – 1 Aralık 2017
ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi
Ankara

1920'ler sona ererken, yeni ülke için önemli bir şey elde edilmişti. Dünya kapitalizminden bağımsız bir yeni ekonomi tasarımı ve stratejisini yapabilme ve bunu gerçekleştirme kapasitesi.

Bu sayede, 1930'larda ekonomide yeni yapılar kuruldu; yeni ve doğru şeyler öğrenildi. Yeni bir ülke için yeni inşa somutluk kazandı. Cumhuriyet kadrolarının ciddi ve büyük bir hedefi vardı: "***Birinci Sanayi Devrimi'nin bilgi düzeyine erişmek, ürünlerini yapabilmek ve sonra daha ileri gidebilmek***"

1929'un Aralık ayında ***Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti*** kuruldu. Bu Cemiyet dört ay sonra 1930'un 22 Nisanında Ankara'da **Birinci Sanayi Kongresi**'ni topladı.

Bu Kongre, beklenen bir hesaplaşmanın sonucuydu. Cumhuriyet Yönetimi, kendisini iktisadi açıdan güvende hissettirmemekte ısrar edenlerle yollarını ayıracaktı.

Ayırdı da…

Ve 1933 Birinci Sanayi Planına giden süreç başlamıştı.

1930'ların başında Yalova'dan bir fotoğraf

1920’lerde öğrenerek insanların bilincine yerleşmeye başlayan yatırım simgesi **demiryolculuk**tur. Bu aynı zamanda ilk adımdır. 1930’da bir dönüm noktasına erişilmiştir.
Bu yeni taşıyıcı kolonlar inşa etmek, devletçilikle berraklık kazanan bir düşüncedir. Sanayi hareketi böyle kurgulandı ve yürütüldü.
Örgütlenme ve cihazlanma, 1932’den başlayacak 1938’te İktisadi Devlet Teşekkülleri ile kurumlaşacaktır.

Ankara – Yahşihan Demiryolunun Açılış Töreni İçin Hazırlanan Tak. 1927.

(…)
Bilinçaltımı karıştırıyorum da, bu sevgide hem çocukluğumda yeşermiş bir yolculuk tutkusunu, hem de cumhuriyetin o yapıcı gücünü görüyorum.
(…)
Cumhuriyetin ilk demiryolu döşemeye başlamasıyla kasabaların hacı – hoca, eşraf takımı bana öyle geliyor ki daha çok deve kervancıları, ilkel taşıt tekelcileri, demiryolunu bir 'gâvur buluşu' olarak kentlerine kasabalarına uğursuzluk getireceğini öne sürerek, gizlice karşı çıkarlar…
(…)

Her zaman bu demiryolu döşenmesinin destanını, öyküsünü anlatmak istemişimdir. (…)
Bir demiryolu döşeyicisi, bir cumhuriyet işçisi gibi balast taşlarının kırmak, tüneller açmak, traversleri döşemek, rayları birbirine bağlamak ve sonra bir demiryolu çadırında; ilk lokomotif Kanlıca istasyonuna vardığında, bir yorgunluk kahvesi içmek!... Ve derken Fakılı, Paşalı, Himmetdede, Beydeğirmeni, Boğaz, Köprü istasyonlarını kura kura, istasyon yapılarına lambalar asa asa ve kampanalar çala çala Kayseri'ye varmak, bu yolda geçen olayları, çalışan insanları, ilk demiryolu mühendislerini, ilk demiryolu işçilerini anlatmak isterdim.
Bu yollardan sonraları geçtiğimde cumhuriyet tarihinin somut özünü görür gibi oldum. Cumhuriyet kasaba esnafını, çarşılara egemen kervancı tüccarları ve geniş toprakları ellerinde tutup uyutan ortaçağ eşrafını dinlememişti. Bu demiryolları ile kendi çabasının ve ülküsünün derin izlerini Kayseri'ye, Kayseri'den Sivas'a korkusuzca kendisi çizmişti. Bir Orta Anadolu kasabasında duracağına, çeşitli engellemeler yüzünden ıssız bir bozkır istasyonunda soluk alan tren, dolaylı yoldan, eşraf direncini yeniyor, Anadolu halkını avucunda tutmaya çalışan gerici taşra sınıflarını, bozkırdaki halk ıssızlığına sığınarak, çiğneyip geçiyordu. (…)

Kaynak: Ceyhun Atuf Kansu (1998): ***Cumhuriyet Bayrağı Altında: Yaşam Öykümde Devrim***. Bilgi Yayınevi. Ankara. s.39 – 41.

İsmet Paşa Kayseri İstasyonunun açılışında konuşurken
Tak üzerindeki yazı: «Memleketi demirle örmek azmimizdir»
29 Mayıs 1927

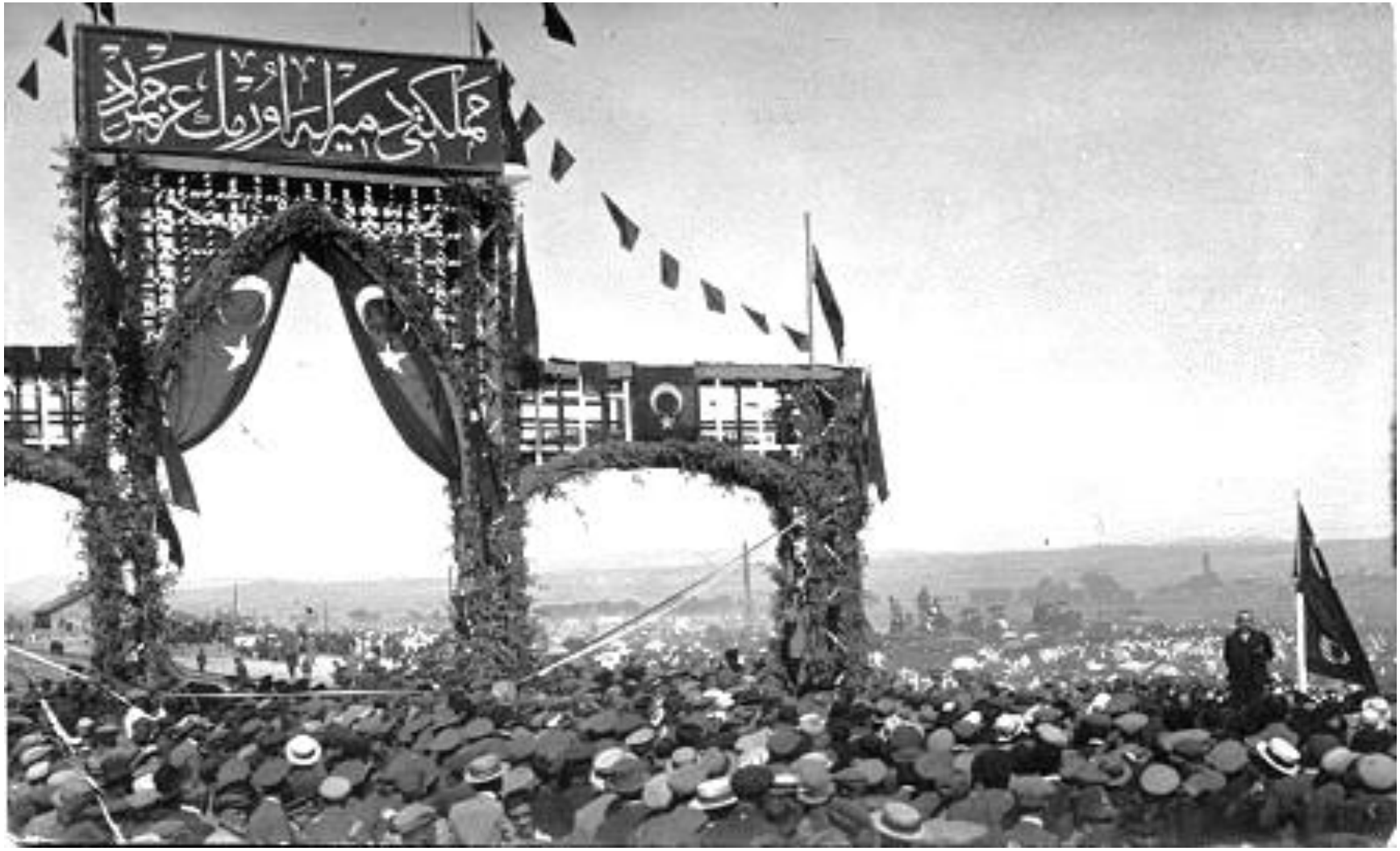

YEDİNCİ SENE — N° 2265

ÇARŞAMBA 27 AGUSTOS 1930

Başmuharriri
YUNUS NADİ

İDAREHANESİ:
Düyununumumiye karşısında dairei mahsusa
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N° 246

Telefon: Başmuharrir : 2366
Tahrir müdürü : 3236
İdare müdürü 2365, Kitap kısmı : 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN	HARİÇ İÇİN
Seneliği	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
= 5 Kuruştur =

İsmet Pş.nın cevabı

Başvekilimiz yarın Sıvas'a hareket ediyor

Hariciye Vekili dün Ankara'ya gitti, 8 gün sonra dönecek

İsmet Pş. Hz. Meclis Reisile beraber Tokatliyan'dan çıkarken, aşağıda B. M. M. Reisi ile Hariciye Vekili Tokatliyan'da

Başvekil İsmet Pş. Hz. evvelki akşam dişlerinden biraz fazlaca muztarip olduklarından Yalova'ya gitmekten sarfı nazar ederek geceyi Tokatlıyan'da nehanesinde yemiştir. Otele av -

YEDINCI SENE — N° 2266

PERŞEMBE 28 AGUSTOS 1930

Başmuharriri
YUNUS NADİ
İDAREHANESİ:
Dîyunumumiye karşısında dairei mahsusa
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N° 246
Telefon: Başmuharrir : 2366
Tahrir müdürü : 3236
...re müdürü 2365, Kitap kısmı: 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN	HARİÇ İÇİN
Seneliği	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
= 5 Kuruştur =

Askerî terfi listesi tasdiki âliye iktiran etti

Okka 500 dirhem

Dilimizde:

— Nereye gitsen okka 400 dirhem!

Diyen bir tabir vardır. Bu tabir ile her şeyin her yerde aşağı yukarı ayni kıymette olduğu manası kastedilir, ki en hakiki manasında bile alınsa gene doğrudur. Öyle ya yer değişmekle 400 dirhem olan okkanın ağırlığı da değişmez a. Fakat son İzmir seyahatimde bu kaidenin de istisnası olabileceğini öğrenmekten mütehayyir oldum. Anlaşıldı ki:

— Manisa'ya gidersen okka pekâlâ 500 dirhem olabilirmiş!

Mes'ele şudur: Mağazasında kendisini ziyaret ettiğim dostumu elini şakağına dayıyarak önündeki mektuba dalmış gitmiş bir vaziyette buldum. Dalgınlığının sebebini izaha lüzum görmüş gibi mektubun bazı aksamını bana okudu. Mektubu, Afyon almak üzere Manisa mülhakatına gönderdiği adamı yazıyordu. Gideli on beş yirmi gün olduğu halde henüz ancak 4 okka 350 dirhem kadar afyon alabilmiş. Pek az bir miktar. Ama filân ve filân daha çok fazla miktarda afyon almışlar. Hem paraya kıyarak, yani fazla fazla para vermekten çekinmiyerek. Bu nasıl olmuş? Alıcı bunu izah ediyor:

— Bunlar, diyor, verdikleri yüksek fiat mukabilinde 400 dirhemi değil, 500 dirhemi bir okka eden bir ölçü ile iş görüyorlar. Böyle yapılınca belki hesap çıkar. Fakat biz böyle yapamıyacağımız için hesap tutmuyor. Onun için haip ve hasır gezip duruyorum. Hacıların ipliği pazara çıkarak yalancıların mumu söndükten sonra belki bize de iş yapmağa sıra gelir. Fakat geçen seneki ayni hikâyelerin bu sene de fazlasile tekerrür etmekte olduğuna bakıyorum da sorgusuz ve korkusuz olup bitene şaşıyorum...

Sabırsızlanarak:

S. Fırkadan haber

Dün gelip gidenler beyanat ve hazırlıklar

Yeni fırka nizamnamesinin ilk maddeleri - Fethi Bey ve hanımlar

S. C. Fırkasının Galata'da Nazlı Handaki merkezinde, dün de mutat kalabalık vardı. Kadın, erkek, bir çok kimseler Fethi Beyi ve diğer fırka erkânını ziyaret ediyorlardı. Ziyaretçiler meyanında bazı sarıklılara da tesadüf edilmekte idi.

S. F. merkezi önünde dünkü intibalar: Bir sarıklı efendi fırkadan çıkarken

Yeni Fırkaya girenler

Evvelce isimleri yazılan meb'uslardan maada yeni fırkaya iltihaklar vaki olmamıştır.

Yeni fırkaya dün de bazı hanımlar intisap etmişlerdir. Bu meyanda Melâhat Hayri, Hatice Nadir, bulunmaktadır. Esbak petrol inhisarı Saffet Süleyman ve Şükriye Hanımlar

caatta bulunmuştur. Yeni fırka umumi Kâtibi Kütahya meb'usu Nuri Bey Yalova'ya gitmiştir.

Lider Fethi Beyin İzmir'e gideceği gün henüz kat'i suzette takarrür etmiş değildir.

Muhtelif semtlerde teşkilât yapılıyor

Rumenler

Misafirlerimiz dün gittiler

Gördükleri samimiyetten şükranla bahsediyorlar

Rumen seyyahlarından bir grup

Bir iki gündenberi şehrimizde bulunan Rumen misafirlerimiz şerefine meb'usanın tarafından dün akşam saat 17 de Tokatlıyan otelinde bir çay ziyafeti verilmiştir.

Rumen misafirlerini meb'uslarımızdan Abdülhak Hâmit, Tevfik Kâmil, Hüseyin Ziyaettin, Edip Servet, Ruşen Eşref, Akosman zade İzzet, Hakkı Tarık, Nuri Beylerle diğer bazı meb'uslarımız karşılamışlardır.

Sıvas hattı açılıyor

İsmet Pş. ve davetliler bugün gidiyorlar!

Büyük bayramı görmek için bütün orta Anadolu ve Şark, Sıvas'ta toplanıyor

Taze bir zaferin mihrakı: Sıvas!..

Sıvas istasyonunun küşat resmine iştirak edecek davetlilere mahsus hususi trenlerden ikisi bu akşam Haydarpaşa'dan ve üçüncüsü yarın saat 16,30 da Ankara'dan Sıvas'a hareket edeceklerdir.

Bu akşam Haydarpaşa'dan gidecek hususi trenlerden 2 numaralısı saat 20 de hareket edecek, cumartesi günü saat 13,7 de Sıvas'a vasıl olacaktır. Bu trenle şehrimizde bulunan bir kısım meb'uslar, ticaret mehafili mensubinile matbuat mümessilleri gideceklerdir.

Saat 22,45 te Haydarpaşa'dan hareket edecek 3 numaralı hususi tren de cumartesi günü 15 te Sıvas'a vasıl olacaktır. Başvekil İsmet Pş. Hz. Pendik veya İzmit'te bu trene rakip olacaklardır.

Ayni trenle B. M. M. namına Hasan (Trabzon), Mahmut (Siirt), Fatih Ref-

(Mabadi 3 üncü sahifede

Devletçi Bir İktidara Karşı, Liberal Muhalefet: Serbest Cumhuriyet Fırkası

YEDINCI SENE — N° 2266

PERŞEMBE 28 AGUSTOS 1930

Başmuharriri
YUNUS NADİ

İDAREHANESİ:
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N° 246

Telefon: Başmuharrir : 2366
Tahrir müdürü : 3238
Yazı müdürü 2365, Kitap kısmı: 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN	HARİÇ İÇİN
Seneliği	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
5 Kuruştur

Serbest Cumhuriyet Fırka (SCF) ve Fethi Okyar Bey

- Fethi Okyar bir liberaldir.
- SCF, Ağustos 1930'da kurulan liberal bir partidir
- SCF, demiryollarının devlet tarafından yapılmasına karşıdır.
- SCF, yabancı sermayeden yana bir partidir.
- SCF, müdahaleciliğe ve korumacılığa karşı bir partidir.
- SCF, günün iktisadi sıkıntılarını ustaca istismar eden ve hatta muhalefet kampanyasını bu sıkıntılar etrafında kurgulayan bir partidir.

S. Fırkadan haber

Dün gelip gidenler beyanat ve hazırlıklar

Yeni fırka nizamnamesinin ilk maddeleri - Fethi Bey ve hanımlar

S. C. Fırkasının Galata'da Nazlı Handaki merkezinde, dün de mutat kalabalık vardı. Kadın, erkek, bir çok kimseler Fethi Beyi ve diğer fırka erkânını ziyaret ediyorlardı. Ziyaretçiler meyanında bazı sarıklılara da tesadüf edilmekte idi.

Yeni Fırkaya girenler

Evvelce isimleri yazılan meb'uslardan maada yeni fırkaya iltihaklar vaki olmamıştır.

Yeni fırkaya dün de bazı hanımlar intisap etmişlerdir. Bu meyanda Melâhat Hayri, Hatice Nadir, bulunmaktadır. Esbak petrol inhisarı Saffet Süleyman ve Şükriye Hanımlar

S. F. merkezi önünde dünkü intibalar: Bir sarıklı efendi fırkadan çıkarken

caatta bulunmuştur. Yeni fırka umumi Kâtibi Kütahya meb'usu Nuri Bey Yalova'ya gitmiştir.

Lider Fethi Beyin İzmir'e gideceği gün henüz kat'i suzette takarrür etmiş değildir.

Muhtelif semtlerde teşkilât yapılıyor

YEDINCI SENE = N· 2267

CUMA 29 AGUSTOS 1930

Başmuharriri
YUNUS NADİ

İDAREHANESİ:
Dilşenmuniye karşısında dairei mahsusa
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N· 246
Telefon: Başmuharrir : 2366
Tahrir müdürü : 3236
» müdürü 2365. Kitap kısmı : 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN	HARİÇ İÇİN
Seneliği	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
= 5 Kuruştur =

Ilk Tren Sıvas'a Hareket etti

"Sıvas,,a hareket!

İsmet Pş. ile davetliler dün akşam gittiler

İsmet Pş. hareket ederken: "Demek tren Sıvas'a da gidiyormuş!,, diyordu

Yeni hatta tahsis edilen vagonlar, aşağıda,resmi küşada davetlilerden bir grup

Sıvas istasyonunun açılma merasimi yarın yapılacaktır. Küşat resmine davetli bulunan zevatı götürecek hususi

(Mebedi 4 üncü sahifede

Sıvas'a hareket!

(Birinci sahifeden mebdi)

Iki tren, dün akşam, biri 24 de, diğeri 22,45 te Haydarpaşa'dan hareket etmişlerdir. Birincisi üzerine şeref misafiri bulunan hususi tren,, Vekiller meclisi reisi, Dahiliye vekili Şükrü Kaya, Maarif vekili Mahmut Esat, Nafıa vekili Ali Çetinkaya, Ziraat vekili Mahmut Celâl, Ticaret vekili Mustafa Şeref, Müdafaa vekili Kâzım Pş. ile refikaları, Büyük Millet Meclisi reisi Abdülhalik Renda, Meclis reisi vekili Hasan Ali (Afyon), Vasıf (İzmir), Hamdullah Suphi (İstanbul), Matbuat ve Anadolu Ajansı U. Müdürleri Ercümend Ekrem ve Âlâeddin Beylerle Nasi Pş. ve bir kaç askeri zat ile Vehi Ajansı muhabiri ve bir kaç muharririmizle 22,45 trenile hareket etmişlerdir. Dahiliye, Nafıa, Maarif ve Müdafaa Vekilleri, Büyük Erkânı Harbiye Reisi, Müfettiş Fevzi Pş. Hz. Ali Sait ve Fahrettin Pş. lar Ankara'dan, Kayseri Valisi Kayseri'den iltihak edeceklerdir.

İsmet Pş. nasıl ayrıldı?

Başvekil Hazretleri B. M. M. Reisi Kâzım Paşa, Müşavir Vekili Cemal Hüsnü, Vali Muhittin, Vali muavini Fuat Beylerle erkânı hükümet tarafından teşyi edilmişlerdi. İstasyon çok kalabalıktı. Halk Reisi Pş. ni selâmlamak için büyük gayret göstermişti.

İsmet Pş. Kâzım Pş. ile öpüştü, diğer zevatını ellerini sıktı. Başvekilimiz hareket ederken Kâzım Pş. ya:

— Demek tren Sıvas'a da gidiyormuş!.» Diyordu. Arkadaşım Kâzım Pş.:

— Paşam, dedi. Sıvas'a bizden çok selâm'la.

Sıvas'a giden iki tren Türkiye'nin şimendiferler kahramanı dimdik Başvekilimiz Haydarpaşa'dan ayrıldı, nur kafatı karanlıkları yarıp ilerlemeğe başlamıştı.

Hususi trenler yarın yedinciyi takiben Sıvas'a hareket edecektir.

İstasyon önünde yapılan fotoğraf misafirin 10 metre mesafesinde teveccühü edecek insanlardan inecek davetliler, tahsis kaydında bulundurulmuş mevkii mahsusa işgal edeceklerdir.

İsmet Pş. Hz. burada mühim mukabelenin icrat edildikten sonra Sıvas Belediye Reisliği Sıvas'lılar namına biri tarafından nutuklar söylenecektir. Mütakiben İsmet Pş. Hz. istirahatına geriti Kurdeleyi keserek küşat resmini yapacaklar ve trenler merasimle istasyona dahil edeceklerdir.

Merasimden sonra mutadkat istasyon binasında çay ve gece Sıvas belediyesinde ziyafet verilecektir. Aynı gece saat 24 te iki tren ve onu takiben diğerleri Sıvas'tan hareket edeceklerdir.

Malatya'da istikbal hazırlığı

İsmet Pş. Hz. Sıvas'tan sonra Malatya'ya gideceklerdir ve orada da mühim bir nutuk irat edeceklerdir.

Malatyalılar, nafıa müfettişlerini karşılamak için çeşitli hazırlanmaktadırlar.

Fahrettin Pş.

Konya 28 (Hu. Mah) Fahrettin Pş. Sıvas istasyonunun açılma merasimine iştirak etmek üzere Ankara'ya gitti.

Sıvas hatıra pulları

Sıvas demiryolu hatası olarak hazırlanan pullar, yarın satılmağa başlanacaktır. Bu pullardan 10 parçalıkları 22 çeşit olup bir serisi 332 kuruş tutmaktadır.

Tenzilâtlı tarife

Devlet demiryollarında bir hafta müddetle Sıvas için yüzde 30 tenzilâtlı yolcu tarifesi tatbik edilecektedir.

Haydarpaşa'dan Sıvas'a her hafta pazar ve çarşamba günleri tren işletilecektir.

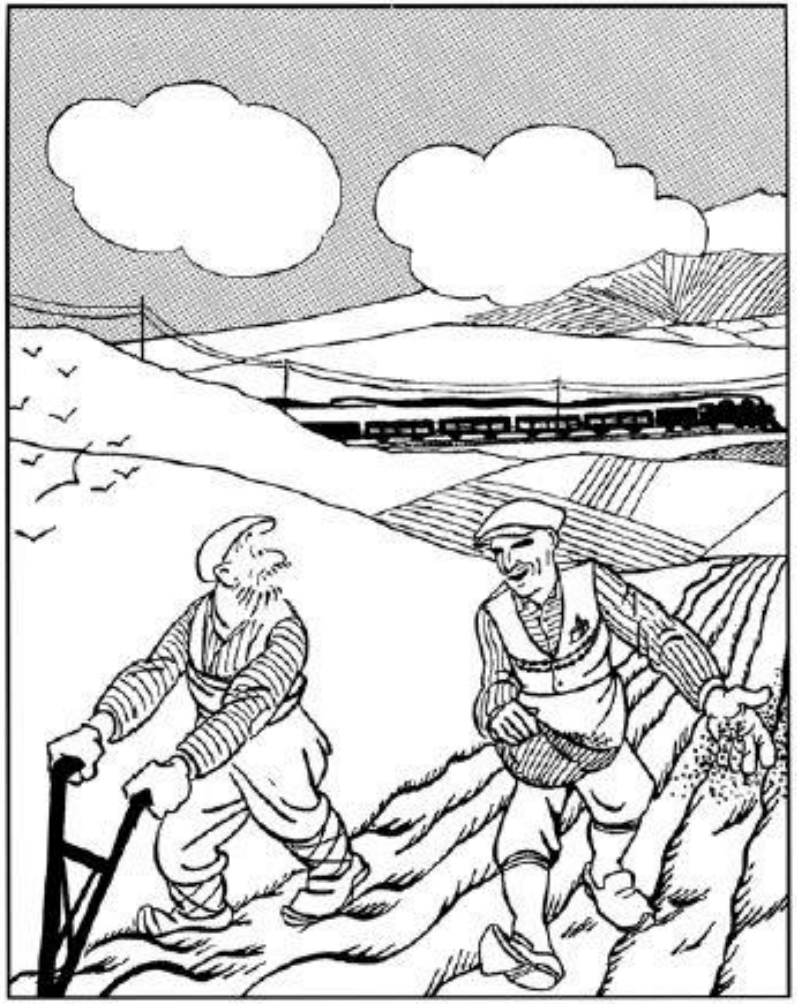

Cemal Nadir'in *Akşam*'da yayınlanan bir karikatürü (1935): "Şimendiferin yeni ulaştığı yerlerden: – Kendi kendine yürüyor amma yarım günlük yolu bir saatte nasıl gidiyor? Anlayamadım.. – Anlamıyacak bir şey değil'.. Dev adımı ile yürüyen bir inkılâbın eseri bu'.. Elbette gider..." (Kaynak: *Karikatürkiye*, Karikatürlerle Cumhuriyet Tarihi 1923-2008, Turgut Çeviker, NTV Yayınları, İstanbul, 2010).

Kaynak: Bilsay Kuruç (2011): **MUSTAFA KEMAL DÖNEMİNDE EKONOMİ: Büyük Devletler ve Türkiye.** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 362. Ekonomi:14. 1. Baskı Eylül . s. 345

YEDINCI SENE — N° 2268

ÇUMARTESI 30 AGUSTOS 193?

Başmuharriri
YUNUS NADİ

İDAREHANESİ: Ebussuud caddesi karşısında dairei mahsusa
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N° 246
Telefon: Başmuharrir : 2356 Tahrir müdürü : 3236 İdare müdürü 2365, Kitap kısmı: 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN	HARİÇ İÇİN
Senaliği	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
— 5 Kuruştur —

"Zafer„in Sesini Dinleyiniz!

Bugün Sıvas dağlarında; yürüyen zaferlerin neşidesini söyliyecek olan Cumhuriyetin demirden — Başvekili İsmet Pş.

Günün muhavereleri

Büyükada: 29 ağustos 1930

Serbest Cumhuriyet Fırkasının teşekkülündenberi maruz bulunduğumuz bir çok suallerle onların cevaplarından bazılarını buraya nakledersek bu münasebetle tebarüz eden haleti ruhiyelere tercüman olmuş olacağımızı tahmin ediyoruz.

Bir dost— Yeni fırkaya ne dersin? Maşallah bu adeta bir danışıklı döğüşe benziyor. Baksana muvafıkı muhalifi hep Yalova'da, baştaşa ve dizdize görüşüyorlar.

Ben— Bilâkis bunu siyasi hayatımızda çok ciddî bir merhalenin başlangıcı olarak almak lâzımdır. Yalova'da baş başa ve dizdize konuşan kimseler bu kadar mühim bir memleket işini hatta tecrübe şeklinde bile danışıklı döğüş yapacak kimseler değildirler. Tek fırka hayatının artık fikirlerdeki ihtilâfı alenen münakaşa edecek vechile inkişaf eylemek hududuna kadar vasıl olmuş bulunduğuna ve bunun da büyük rehberlerimiz tarafından bütün bir samimiyetle kabul edilmiş olduğuna hükmetmek lâzımdır. Zaten tatbikatta görülecek ciddiyet bu işin hakikatini herkese gösterm[e]ğe alacaktır. Gerçi esaslı münakaşaların cereyan etmesi için Meclisin açılmasını beklemek tabiidir. O zamana kadar yeni fırka bir taraftan teşkilâtını yapar, diğer taraftan tetkiklerini ikmal ederek nokta[i] nazarlarını tekâsüf ettirmeğe çalışır. Fethi Beyin şahsı muhalif fırkanın hem ciddî bir teşekkül olacağına, hem de vatanperverane ve nezih bir surette çalışacağına kâfi teminat teşkil edebilir. Bize düşen yeni fırkanın bütün şeraitini yerine getirmek suretile iyi, temiz ve sağlam bir teşekkül muvaffakiyetine vasıl olmasını samimiyetle temenni etmekten ibarettir.

Bir diğeri— Yeni fırkanın programını gördün mü? Ayol bunlar şimdiye kadar hep senin yazageldiğin şeyler... O halde fırka itibarile meslekin artık inayyün ediyor demek?

Ben— Benim tenkit ettiğim şeyler mensubu bulunduğum Cumhuriyet Halk Fırkasınca prensip olarak behemehal aksi iltizam olunan şeyler değildir. Yapmakla söylemek arasındaki fark, kendi fırkanız içinde dahi bu türlü münakaşaları, tenkitleri, tasvipleri meşru kılmağa kâfidir. Bir Cumhuriyet Halk Fırkası erkânı icra işini içimizden reis vekilimiz İsmet Paşanın teşkil ettiği hükümete tevdi etmekle tenkit ve münakaşa salâhiyetimizden tecerrüt etmiş değiliz. Mes'ele aleläde bir şirketin işi bile olsaydı muamelenin selâmeti namına şeriklerin mülâhazalarını açık söyliyerek münakaşa zeminini daima açık bulundurmaları gene zaruri olurdu. Nerede kaldı ki millet işlerinde herkes kendi aklının erdiği ve gücünün yettiği mertebe her vaziyeti vakıf ki kendi fırkasına karşı dahi olsa, hatta bilhassa kendi fırkasına karşı açıkça söylemesin. Fırkaların salâbeti ancak fırka içinde fırkanın prensipleri için, fırka içinde memleket için çalışmakla daha ziyade kuvvet bulabilir. Bana göre doğru gördüğüm şeyleri kendi fırkama yaptırmak, onları başka bir fırkaya kabul ettirmekten elbette daha kolaydır. Eğer zaman zaman gazetemde ve imzam altında bazı tenkitlerim görülmüş ise bunları kendi fırkama meslekiyetçe aykırı değil, kuvvetime delil olarak almak daha muvafık-

(Mabadi 3 üncü sahifede)

"Gazi„den vecizeler:

«Medeniyetin bugünkü vesaitini, hatta bugünkü fikriyatını demiryolu haricinde intişar ettirebilmek mütaassirdir. Demiryolu refah ve umran yoludur.»

***

«Bünyei devleti yaşatmak için, harice müracaat etmeksizin memleketin menabii varidatile temini idare çare ve tedbirlerini bulmak lâzım ve mümkündür.»

GAZİ M. KEMAL

Hatıra

Sıvas hatırası madalyalar

Sıvas hattının açılması hatırası olarak madalyalar hazırlanmakta olduğunu yazmıştık. Madalyalar darbedilmiş ve bütün resmi küşade iştirak edenlere tevzi olunmuştur.

Madalyanın bir tarafında bir lokomotif ile «Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları idaresinin rümuzü, diğer taraftan «Sıvas istasyonunun işletmeye açılma hatırası 30 ağustos 130» yazılıdır. Madalyalar beyaz kırmızı renkte zarif bir kordelâ ile bağlıdır.

Cevap

İsmet Pş. ile giden muharririmizden ilk telgraflar!

Başvekil halkın emsalsiz tezahüratı içinde istikbal ve teşyi ediliyor

Ankara 29 (Sureti mahsusada giden muharririmizden telefonla) — Sıvas hattını açmağa giden Başvekil Haydarpaşa'dan itibaren çok neş'eli ve daima beşuştu. İstasyonda Kâzım Pş. ve diğer zevatla vedalaştıktan sonra trene atladı ve sevinçli bir sesle:

«— Sıvas yolcuları haydi trene!» diye bağırdı. Hareketten sonra yolculuğa iştirak eden meb'uslarla bir müddet salonda hasbihal etti, sonra istirahate çekildi.

Saat 14,48 de Ankara'ya vasıl olduğu zaman istasyon mutadın fevkinde bir kalabalıkla dolup taşıyordu. Herkes uzun zamandır görmemiş gibi mütehalik ve mütehassir; İsmet Paşayı arıyordu. Büyük Erkânı Harbiye reisi müşir Fevzi Pş. Hz., bütün vekiller, meb'uslar, vekâletler erkânı, askeri ümera, memurlar, halk istikbale gelmişlerdi. Ankara boşalmış gibiydi.

Başvekil Pş. Hz. trenden indi, Fevzi Pş. ile öpüştü, müstakbilinin ellerini sıktı. İsmet Pş. nın üzerinde büyük zafer günlerine has bir halet vardı.

Başvekilimiz, Fevzi Pş. ve vekillerle görüşürken Ankara istasyonu alkış tufanı içinde inliyordu. İsmet Pş. otomobilinde Fevzi Pş. yı yanına aldı. Başvekâlet dairesine hareket etti. Halkın alkış ve tezahüratı ayni hararet ve şiddetle oraya kadar devam etti.

Heyeti Vekile içtiması

Başvekilin burada tevakkuf edeceği iki saat zarfında Heyeti Vekile içtima ederek vekâletlere ait müstacel mevadı müzakere etmiştir.

Ankara'dan hareket

Heyeti Vekile içtimaından sonra İsmet Pş. Hz. tekrar tezahürat arasında istasyona gelerek trene bindi. Kendisine bütün vekiller, meb'uslar iltihak ettiler. Başvekili hâmil olan tren saat 7 buçukta Ankara'dan hareket etti. Davetlileri götürecek diğer tren saat 6,5 ta hareket etmiştir.

Yolda İsmet Pş. Hz. Ali Sait, ve Cevat Pş. larla Temyiz birinci reisi İhsan, Meclis ikinci reisi Hasan, Afyon meb'usu Ali Beylerle uzun müddet görüştüler.

İsmet Pş. Hz. yarın sabah 6 buçukta Kayseri'ye, saat 3 te Sıvas'a muvasalat edeceklerdir.

İsmet Pş. Hz. nin avdeti

İsmet Pş. Hz. Sıvas'tan sonra Malatya'ya geçmiyeceklerdir.

Başvekil Hz. nin resmi küşattan

(Mabadi 4 üncü sahifede)

Fırkalarda faaliyet

Fethi Bey çarşamba günü İzmir'e gidiyor

Fethi Bey, Balıkeşir'e de gidecektir, Ahmet Bey de beraber gidiyor

Hakkı Tarık Beyin cevabı

S. C. Fırkasında dün, cuma olduğu için, hiç bir faaliyet yoktu. Kâtibi umumi Nuri Beyle birlikte Yalova'ya giden yeni fırka müntesipleri Niğde meb'usu Galip, Sinop meb'usu Refik İsmail, Bursa meb'usu Senih Beyler İstanbul'a dönmüşlerdir. Bu üç meb'us H. F.ından alâkasını kesmiştir. Edirne meb'usu Faik, Bolu meb'usu Cemal Beylerin de yeni fırkaya geçecekleri söylenmektedir.

Faik Beyin intisabı tahakkuk etmiştir.

Şehir meclisi intihabatı

C. H. Fırkası Şehir meclisi aza namzedi olarak seçtiği zevatı tamamen tesbit etmiştir. Bunlardan kırkı Cemiyeti Belediye ve Vilâyet umumi meclisi aza-

H. F. ya iltihakı teeyyüt eden
Faik Bey (Edirne)

[illegible] mütebakisi hariçten alınacaktır. Nazırlar arasında Emin Âli, Hasan Adil,

(Mabadi 4 üncü sahifede)

Kâbus!..

Fethi Bey — Yarabbi, sen beni altında kalmaktan muhafaza et!..

"Gazi,, den vecizeler:

«Medeniyetin bugünkü vesaitini, hatta bugünkü fikriyatını demiryolu haricinde intişar ettirebilmek müteassirdir. Demiryolu refah ve umran yoludur.»

***

«Bünyei devleti yaşatmak için, harice müracaat etmeksizin memleketin menabii varidatile temini idare çare ve tedbirlerini bulmak lâzım ve mümkündür.»

GAZI M. KEMAL

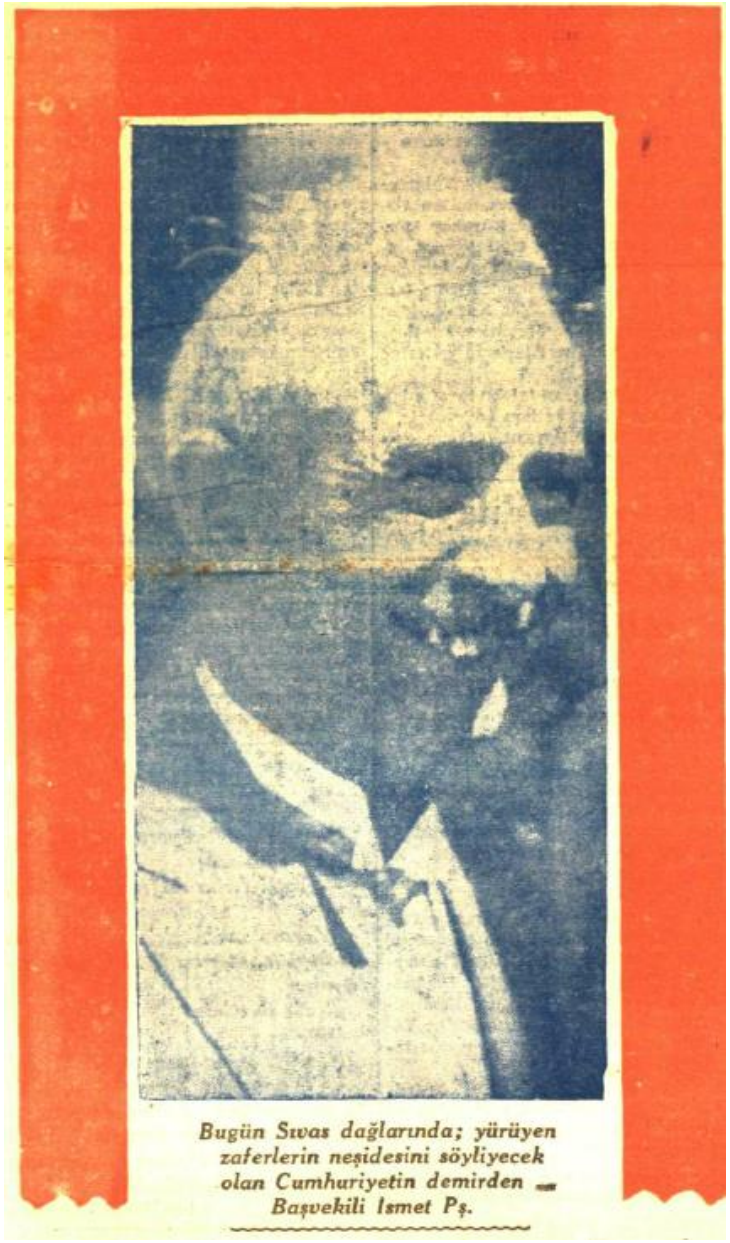

Bugün Sivas dağlarında; yürüyen zaferlerin neşidesini söyliyecek olan Cumhuriyetin demirden — Başvekili İsmet Pş.

Kâbus!..

Fethi Bey — Yarabbi, sen beni altında kalmaktan muhafaza et!...

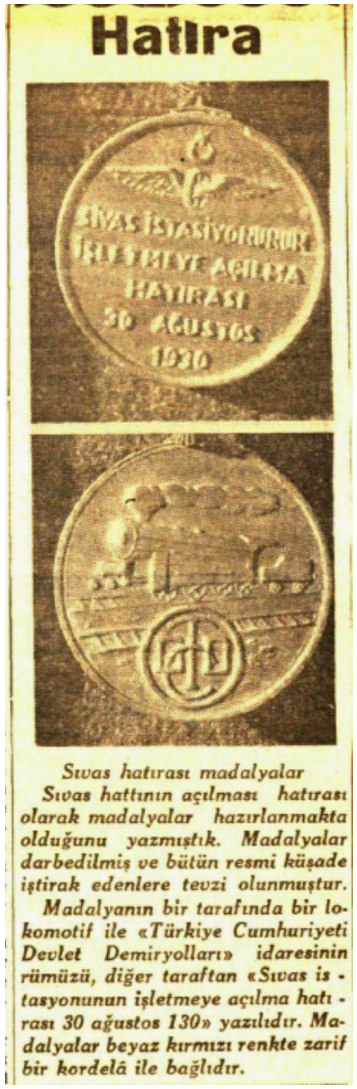

Sivas hatırası madalyalar

Sivas hattının açılması hatırası olarak madalyalar hazırlanmakta olduğunu yazmıştık. Madalyalar darbedilmiş ve bütün resmi küşade iştirak edenlere tevzi olunmuştur.

Madalyanın bir tarafında bir lokomotif ile «Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları» idaresinin rümüzü, diğer taraftan «Sivas istasyonunun işletmeye açılma hatırası 30 ağustos 130» yazılıdır. Madalyalar beyaz kırmızı renkte zarif bir kordelâ ile bağlıdır.

Madalya fotoğrafları için İnönü Ailesinden Sayın Nurperi Özlen'e ve fotoğrafları yeniden elden geçirerek «yakışıklı» hale getiren Mülkiyeli grafik sanatçısı İbrahim K. Dinç'e teşekkürler ediyorum.

30 ağustos 1922 zaferi Lozan zaferini doğurmuştu, 30 ağustos 1930 zaferi de Türkiye'nin şark ve garbini, şimal ve cenubunu, Akdeniz'le Kaardeniz'i biribirine çelik yollarla bağlamak neticesini doğuracaktır.

30 ağustos 1922 zaferi, Türkiye'yi ilhü müsalemete kavuşturmuştu. 30 ağustos 1930 zaferi de memleketin şark kısmını refah ve servete kavuşturacaktır.

30 ağustos 1922 zaferinin kahramanları Türk askeri, Türk zabiti, Türk erkânı harbiyesi, Türk kumandanları idi. 30 ağustos 1930 zaferinin kahramanları da Türk işçisi, Türk mühendisi, Türk sermavesi, C. H. F. ve İsmet Pş. kabinesidir.

* * *

Cumhuriyet

İsmet Pş. bugün cevap veriyor

30 ağustos 1922 de büyük zaferi kazananlar; 30 ağustos 1930 da şimendifer ve imar zaferini kazandılar

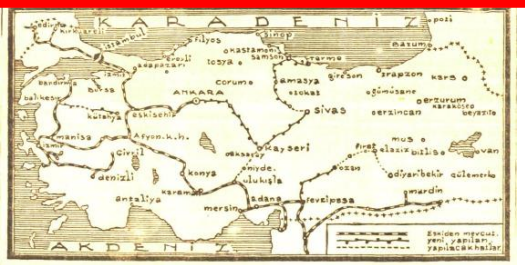

Mevcut olan, yeni yapılan ve yapılacak demir yollarını gösterir harita..

30 ağustos 1922 günü Büyük Gazi'nin Başkumandanlığı ve İsmet Pş. nın sevkü idaresi altında bulunan Türk ordusu, kahir bir zafer kazanmıştı. O gün, Yunan ordusu her taraftan çevrilerek imha edilmiş, hayatımıza kastetmiş olan düşman, vatanın harim ismetinde, İsmet Pş. nın da iştirak ve idaresile boğulmuştuu. Bu, bir zaferdi ki vatanı, Türk'lüğü kurtardı.

30 ağustos 1930 günü İsmet Pş.nın riyaset ettiği kabine büyük bir zafer daha kazanıyor. Bugün, Sivas demiryolunun küsat resmi yapılıyor. Asırlarca yolsuz, şimendifersiz bırakılmış olan memleketin ortasından geçen bu çelik hattın inşa ve ikmali de yeni bir zaferdir.

30 ağustos 1922 zaferi askeri bir zaferdi, 30 ağustos 1930 zaferi de bir imar zaferidir. 30 ağustos 1922 zaferi vatanı, Türk'lüğü kurtarmıştı. 30 ağustos 1930 zaferi de memleketin bu kısmını harabiden kurtaracaktır.

30 ağustos 1922 zaferi Lozan zaferini doğurmuştu, 30 ağustos 1930 zaferi de Türkiye'nin şark ve garbini, şimal ve cenubunu, Akdeniz'le Kaardeniz'i biribirine çelik yollarla bağlamak neticesini doğuracaktır.

30 ağustos 1922 zaferi, Türkiye'yi ilhü müsalemete kavuşturmuştu. 30 ağustos 1930 zaferi de memleketin şark kısmını refah ve servete kavuşturacaktır.

30 ağustos 1922 zaferinin kahramanları Türk askeri, Türk zabiti, Türk erkânı harbiyesi, Türk kumandanları idi. 30 ağustos 1930 zaferinin kahramanları da Türk işçisi, Türk mühendisi, Türk sermavesi, C. H. F. ve İsmet Pş. kabinesidir.

* * *

30 ağustos zaferinin büyüklüğünü anlamıyanlar var. Bugün İsmet Pş., gür sesi, Sivas istasyonunda lokomotiflerin tiz avazelerine karışan gür sesile bu zaferin büyüklüğünü anlamıyanlara anlatacaktır.

İsmet Pş., Cumhuriyet devrinde bugüne kadar 1188 kilometre şimendifer yapıldığını söyliyecek ve demiryolu yapmak için Avrupa sermayesine inhisar etmek lâzım gelseydi bu kadar yolun yedi senede değil; yirmi yedi senede bile yapılamıyacağını izah edecektir.

Türkiye'de ilk şimendifer imtiyazının verildiği 1856 tarihinden itibaren 1924 senesine kadar geçen 68 sene zarfında memleketimizde 4733 kilometrelik demiryolu yapılmıştır. Bunlardan da 91 kilometre tulündeki Haydarpaşa- İzmit hattı ve 41 kilometre tulündeki Mudanya - Bursa demiryolu ecnebi sermayesi tarafından değil hükümet tarafından yaptırılmıştır. ... ...

Buna mukabil Cumhuriyet devrinin şimendifer inşaatına başladığı yedi senesi zarfında ikmal edilen *demiryolları 1188 kilometre* ve gelecek seneye kadar inşası ikmal edilecek olanlarla beraber 1854 kilometredir.

Aynı zamanda 1378 kilometre tulündeki Anadolu-Bağdat demiryolları hükümetce satın alınmış ve bu hattın harpte harap olan büyük bir kısmı kâmilen tamir edilmiştir. Ayrıca bir şirket tarafından yapılan Samsun - Çarşamba dar hattı da satın alınmıştır.

Ne yaptık, ne yapıyoruz, ne yapacağız?

İsmet Pş. hükümetince şimdiye kadar yapılarak bugün üzerinde katarlar işliyen demiryollarımızın uzunluğu 1188 kilometredur.

1— Ankara - Kayseri. Kayseri - Sivas hattı ikmal olunmuştur.

2— Fevzipaşa - Diyarbekir hattının 140 kilometresini işletmektedir. Son istasyon (Uman) dır.

3— Irmak - Filyos - Ereğli hattının Filyos'tan itibaren 70 kilometresini işletmektedir.

4— Kütahya - Balıkesir hattında 96 kilometrelik mahal işletmiye açılmıştır. Son istasyon (Balıkir) dir.

5— Samsun - Sivas hattında Zileden sonra (Kurgun) a kadar katarlar işlemektedir.

6— Samsun - Çarşamba birinci derecede takatli demiryolları tamamile işlemektedir.

Gelecek sene bu rakit devletin yapıp işlettiği hatlarına mecmu tulü 1854 kilometreye baliğ olacağından önümüzdeki bir sene zarfında 666 kilometrelik yol daha ikmal edilmiş bulunacaktır.

Önümüzdeki kıştan sonra ise :

1— Değirmisaz - Balıkesir arasındaki 164 kilometrelik kısım açılacağından Kütahya - Balıkesir hattı ikmal edilmiş bulunacaktır.

2— Göksu - Malatya açılacak ve bu 109 kilometrelik kısım ile Fevzi paşa - Malatya ittisal peyda edecektir.

3— Irmak - Filyos hattının 104 üncü kilometreye kadar kısmı açılacaktır.

4— Kayseri - Ulukışla hattında Ulukışla'dan itibaren 60 ıncı kilometrede bulunan Niğde'ye kadar katarlar işliyecektir.

Gelecek sene :

1— Malatya - Fırat kısmı açılacaktır.

2— Niğde - Kayseri'nin 115 kilometrelik kısmı işletmiye açılacağından Ulukışla - Kayseri hattı tamamlanacaktır.

3— Kurgun - Sivas kısmı olan 100 kilometrelik kısım ikmal edileceğinden Samsun - Sivas hattı tamamlanacak ve bu suyede Karadeniz'den Akdeniz'e kadar katarlar işliyecek. Mersin, Samsun ile ittisal peyda edecektir.

Sivas'ta hazırlık

Hükûmet ve belediye geniş tertibat aldı. Şehir davetli ve misafirle doludur

Sivas 28 (Hu. Mu.) — 30 ağustosta yapılacak kısat merasimi için Sivas'ta hükümet, belediye, ve devlet demiryolları idaresi pek mükemmel hazırlık tarda bulunmuştur. İstasyon caddesi sür'atle ikmal edilmiş, caddede belediye ve idare tarafından muazzam takiar yapılmıştır.

...Hattı acacak ilk tren 30 ağustos gelecektir. O gün birbirini takiben 3 tren gelecektir. Başvekil Paşayı hamil olan tren saat 15 te gelecektir.

Paşa Hz. ni istikbal hazırlıkları yapılmıştır.

Belediye merasim için 8.000 lira tahsis etmiştir. 30 ağustos cumartesi gecesi saat 8 buçukta 300 kişilik ziyafet verilecektir.

Merasime civar vilâyet ve kazalar davetlidirler. Resmi kısatta İsmet Pş. Hz. beklenilen mühim nutkunu irat edecek, takiben belediye reisi şehir namına, devlet demiryolları Sivas hastanesi operatörü Neşdet B. idare namına birer nutuk irat edeceklerdir.

Merasimi müteakip idare, istasyonda bir ziyafet verecek, bundan sonra misafirler yaya olarak şehre gelecekleridir. Başvekil Pş. Vilâyet konağında mümtaz edileceklerdir. Hükümet ve belediye misafirleri azami derecede ihtiram için tertibat alıyorlar. Yakın vilâyetlerden Sivas'a kesif bir akın var. Oteller, kahveler, sokaklar adam almıyor. — Faut

Bolu'lular İsmet Paşayı tebrik ettiler

Bolu 28— Bolu'daki bütün teşekkülün mümessilleri imzasile Sivas'ta bulunan Başvekil İsmet Pş. Hz. ne şu tebrik telgrafı çekilmiştir:

«Nesimizin refahını ve Cumhuriyetimizin ebediyetini ve milletimizin tam manasile istiklâlini yegâne emin olarak düşünüp çalıştığına ve çarpıştığına iman ettiğimiz zatı devletleri ile rüfekayı muhteremelerinin az bir zamanda vatanda vücude getirdiği muazzam asar meyanında muvaffakiyetle yürüyen ve milletimizce tamamen benimsenen şimendifer siyasetinin mes'ut neticelerinden biri de bugün resmi küşadını icra buyurduğunuz Sivas hattı olduğu şüphesizdir. Her gün bir suretle istikbalerinin demir örgü ile bağlandığını gören Bolu halkı zafer dönümü münasebetile sevinç içinde bu muazzam eser ve zaferimizi hürmetle selâmlar ve sizi candan tebrik eylerken büyük bir servetti kucağında saklıyan Türk kaynağı yeşil Bolu'muz da bu demir örgüye yakında bağlanacağı kanatlile muvaffakiyetlerinin temadisini diler ve sonsuz hürmet ve tazimlerimizi arzeylerle serkıli Paşamuza.»

İmzalar: Belediye reisi, C. H. F. mutemedi, Ticaret Odası reisi, Türk Ocağı reisi, Baro reisi, Ziraat Odası reisi, Esnaf cemiyeti reisi, Muallimler birliği, Milli tasarruf ve iktisat cemiyeti reisi.

İsmet Pş. Sivas hemşehrisi

biye meclisi Başvekil İsmet Pş. Hz. lerine halkın arzusuna istinaden fahri hemşehrilik vermiştir. Bu karar yarın bizzat Paşa Hazretlerine belediye reisi Hayri B. tarafından takdim edilecektir.

Faut

Rakamların belâgati gösteriyor ki İsmet Pş. nın şimendifer siyaseti muzaffer olmuştur ve gene aynı rakamların belâgati karşısında aleyhtarların muhalefeti de iflâs etmiştir.

İsmet Pş. nın bugün Sivas'ta irat edeceği nutuk, 1922 de büyük zaferden ve Mudanya mütarekesinden sonra, Ankara'da irat ettiği nutuk gibi memleketin her tarafında takdir ve şükran ile karşılanacaktır. Şimendifer siyasetine muhalefet edenlerin cılız sadası, Sivas'tan öten medeniyet düdüklerinin velvelesi arasında kaybolup gidecektir.

Sivas Demiryolu Açılış Töreninde Yapılmış Tak

30 Ağustos 1930

Kâmil kitaphane ve mathaası Sivas: İstasyon ve tiren Fiatı: 100 Para

Sivas Demiryolu Açılış Töreninden Bir An

30 Ağustos 1930

Sivas Demiryolu Açılış Töreninde Başvekil İsmet Paşa Konuşuyor
30 Ağustos 1930

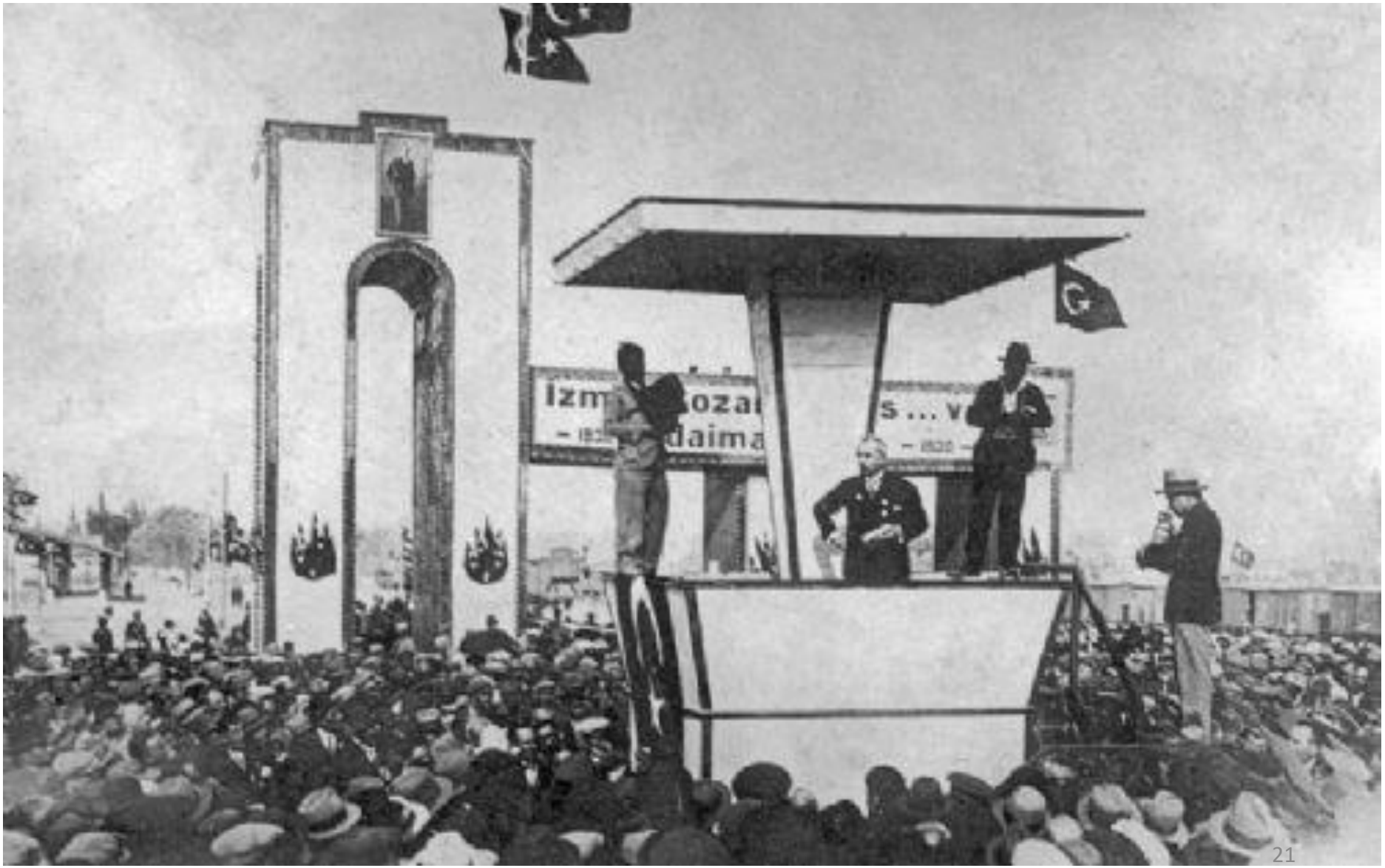

YEDINCI SENE — N° 2269

PAZAR 31 AGUSTOS 1930

Başmuharriri
YUNUS NADİ

İDAREHANESİ:
Büyükmuhaberat karşısında Fehmi mahzeni
Telgraf: İstanbul Cumhuriyet
Posta kutusu: N° 246

Telefon: Başmuharrir : 2360
Tahrir müdürü : 3236
İdare müdürü 3355, Kitap kısmı : 472

Cumhuriyet

ABONE ŞERAİTİ

MÜDDET:	TÜRKİYE İÇİN:	HARİÇ İÇİN
Senelığı	1400 Kr.	2700 Kr.
6 Aylığı	750 Kr.	1450 Kr.
3 Aylığı	400 Kr.	800 Kr.

Nüshası her yerde
= 5 Kuruştur =

İSMET PAŞA CEVAP VERDİ

Nutuktan: "Bu hatla, memleketi muhafaza için sarfedeceğimiz kan yarıyarıya inmiştir.,,

Beklenen nutuk

İsmet Pş. Sivas'a varan şimendiferin resmi küşadını bizzat yaparak bu vesile ile bilhassa son günlerin hâdisatı içinde yeni bir mahiyet ve fazla bir ehemmiyet kazanan nutkunu irat etti. Bu nutuk bir iki gün içinde bütün milletin malûmu olacaktır. Sivas'a varan şimendifer büyük bir eser, ona bitmadan Cumhuriyet Halk Fırkası hükûmetinin siyasetini izah eden nutuk ve bir şaheserdir. Siyasî düşüncelerden kat'ıyyenazar İsmet Pş. nın yalnız bu nutku önünde insaf ile hükûm verecek muhalifleri dahi onun büyük bir devlet adamı olduğunu kabul ve teslim etmek mecburiyetini hissedecekleridir.

İsmet Pş. yaptığını bilen ve inip emine ona işte bu kadar kabir bir kuvvet ve talihkâle inah ta edebilen hakikaten milli bir devlet adamımızdır. Sivas nutku bu milletin dirayi hayat yolunda dikilmiş abidelerden biridir. O yalnız maziyi bilâhire ve hali itide ile bahsuyor, istikbali de aydınlatıyor. Celâlî yalnızlı Türkiye hariçten dokunulmasa sur, dahilden inhilâl ve tesettütü bir mehal vekpare bir vatan haline geliyor. İsmet Pş. dünkünü bile büyük bir şey olan bu siyasetin nasarıyat ve ihtimalâtından değil, fiiliyat üzerinde hakkatinden bahsediyor. Hem vaziyeti bu tarzda görerek, hem bu vaziyetin icabını tahakkuk ettirmiş bulunmak iki kere kuvvetli olmak demektir. Hakkedilmiş kuvvetleri resetmek ihtimali olmadığını anlamak için İsmet Pş. yı kendi eserinin başında söz söylerken görmek kâfidir.

Müller raporunda milli müdafaa ile şimendifere fazla para sarfettiğimizden bahsetmiş ve ezcümle şimendiferler inşaatı külfetinin bir nesle yüklenilmesi değiş olmayacağı iddiası bilhr dilmeş bir çok kişinin kulağına söylenivertir her gün lâk söz olmuştur. İsmet Pş. şimendifer inşaatının tehir olunamıyacağı kanaatindedir. Onun üzerinde rapor sahibi Müller'in söz ve fikir salâhiyeti olmadığını açık söylüyor. Filhakika mali vaziyetimizi tetkik için getirilmiş M. Müller Avrupa'lı bir maliye mütehassısı sıfatile ve yalnız fenni noktai nazardan hareketle mütalâalar serdedebilir. Fakat her ihtimali göz önüne alarak devletin yakın ve uzak istikbalini düşünmek mevzuu yalnız milli devlet adamlarının ihtisasına dahil olan bir mevzudur. Bu bahisde her hangi mütehassıa ile göstertilecek en küçük sa'ıy bütün bir milletçe ödenemiyecek çok ve ağır fedakârlıklara katlanmak ihtimalini ortaya koymak demektir. Bu hakikat karşısında şimendiferin kârlarda nasıl

(Mabadi 3 üncü sahifede

Nutku aynen dercediyoruz

"Uzun vadeli ve müsait şeraitle istikraz talebi geldi de ben kabul etmemezlik mi ettim?,,

Mevkii iktidara teşne değilim, ne kadar sert olursa olsun, vazifeden çekinmek adetimiz olsaydı, bu mevkii çoktan terkederdik

"Bu eser de büyük Gazi'nin bu millete yaptığı sayısız hizmetleri en bir yanısıdır,,

Sivas 30 ağustos (Husus) — İsmet Pş. Hz. nin nutkunu aynen bildiriyorum:

Sevgili vatandaşlarım;

Vatanın büyük bir muvaffakiyet gününün bunusi heyecanının tahrik edercek ayrı bir kıymet almıştır. İzmir için ve Erzurum için kıymetli olan Sivas şimendiferi sizin kapınızdadır. Sevincimizi tamamen anlıyorum.

Ben, sizden daha çok heyecan içindeyim. Sizi tebrik etmeğe ve sizin vasıtanızla bütün memleketin sevinmeğe lâyık bir muvaffakiyete erdiğini ilân etmeğe geldim.

Fevzi Pş. Ankara istasyonunda İsmet Paşaya intizar ederken

Bugün eski ve asil Sivas tarihinin terakkî ve itilâya doğru başkıca bir yaka-

"Yedi senelik mali politika çıkmaz bir yol değil, bir harikadır,,

selme noktasıdır.

Müzaripgünler

Bu noktaya gelmek için yedi senedenberi ıstırap çekiyorum. Öyle günlerim oldu ki artık benip binar kalâğım hayata ve siyasete bugünü bırak elmek gayretile yapıştım ve sarıldım. Bu netice, benim için büyük gayelerden biri idi. Tabii daha büyük gayeleri kabili istihsal gösteren bu ümitler, milletle ve onu idare edeceklere yeni bir can verecek olan ilk bir gayedir.

Hesap vermek mevkii

İktidarda kı beşten yalnız milli sanayi-

(Mabadi 4 üncü sahifede

Küşat merasiminin parlak tafsilâtı

Halk heyecan içindeydi, davullar çalınıyor, kurbanlar kesiliyordu

Sivas 30 (Sureti mahsusada) — İsmet Pş. Sivas'a yaklaşırken salonda giden muharrirmizden meb'uslarla görüşüyor, lâtife yolu:

— Şimdi şimendiferin fena şey olmadığını isbata çalışacağım, isbat edemezsem rayları söker, başka yere naklederiz, diyorş, tebessüm ediyordu:

Fatih Rıfkı Bey, yolda:

— Bu kadar emniyet, sükûn, rahatla ta sonuna kadar gideceği-

(Mabadi yedinci sahifede)

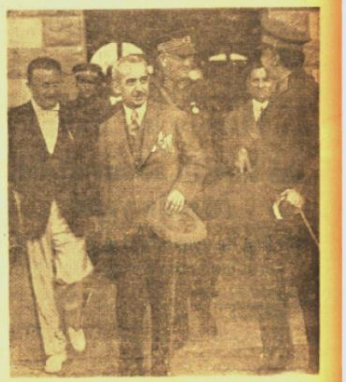

İsmet Pş. Hz. yanlarında Fevzi Pş. Hz. ile Dahiliye Vekili Şükrü Kaya Bey olduğu halde Ankara istasyonundan çıkarken...

Hariciye Vekâleti Matbuat Umumî Müdürlüğü : 7

Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin Sıvas'ta irat buyurdukları nutuk

****

Kayıt No. 656
Tasnif No. T815.316

1930

Hariciye Vekâleti Matbaası

Başvekil İsmet Paşa'nın Sivas Nutkundan Notlar…

(Kelimelerin yazım biçimi aynen korunmuştur)

Neden büyük bayramdır?
Politikanın ana hatları: *Türk tarihinin seyri, Kurtuluş Savaşı'nın safhaları, ıstırapları ve ihtiyaçları.*

Rumeli – Anadolu bağlantısı: *Şimendifer hasreti*

Emeği geçenler; İnşa esnasında hayatını kaybedenler

Demiryolu eksiği olmasa idi, emperyalizm Sakarya seferine giremezdi…

Ankara: Arabalardan, heybelerden başka bir şey yok…

Sakarya Savaşında müdafaasız Konya demiryolu

Altı ayda sipere selâm getiren kağnılar: *Van'dan, Erzurum'dan insan kafilelerinin öküz arabalarının Akşehir'e gelmesi…*

Sivas'lı İzmir'e 24 saatte gidebilmelidir.

Kurtuluş Savaşında, ülke sahillerinden işgale uğramıştır: *Vasıtasızlık*

Büyük Soru: *1923'te Ankara'da kalmak ne demekti bilir misiniz?*

Yedi senede ancak Sivas'a…

Yol mahrumiyeti, yılların en temel derdidir.

Yurttaşlar, yılda 8 – 10 gün yolda çalışma: *Yol Kanunu*

Demiryolu, mutluluk yoludur*…*

Demiryolları ve deniz yolları ile bağlı vatan…

İç Pazarın entegrasyonu:
mallar – mallarla; mallar – insanlarla; insanlar – insanlarla **buluşacak**

İlk Meclis; Ateşle – Barutun dansı ve
Ankara – Yahşihan Demiryolu…
Demiryolu ihtiyacı sulhu bile tehlikeye atacak..*Çester Mukavelesi*

Demiryolu ihtiyacı, bir milli birlik meselesidir. Fedakârlık gerektirir.
(Milli birlik, milli savunma, milli siyaset, milli bağımsızlık)

'Hasta adam' ölüm döşeğinde 60 sene beklemiştir.

Ankara'dan Sivas'a 7 yıl, Sivas'tan hududa 7 yıl daha…

Demiryolu inşası 1860'ta başlar. 1920'ye kadar 60 sene. Yılda ortalama 66 kilometre ray döşenmiştir. 1920 – 1930; 10 senede 1800 kilometre ray. Yılda ortalama 180 kilometre..

Demiryolunun tehiri mümkün değildir. Milli ihtiyaçtır. Milli kaynak gerektirir.

Başvekil Fethi Bey'e, Nafıa Vekili Feyzi Bey'e serzenişler: "*Muarızlarımın tecrübesinden ders çıkardım*".

1871 Haydapaşa'dan İzmit üzerinden Ankara 1892'de varış: *Tam 21 yıl. Geçmiş tecrübeler acılarla doludur..*

Cumhuriyetçiler bir anlamda: ***Gerçekçi olup, imkânsızı istemişlerdir.***

Devlet yapsa, parası yabancı olsa?

Lozan'dan dönüş; Lord Courzon'un yeleği ve Avrupalıların hitabı…

Geçmişin 100 yıllık mali tarihi.

Sultan Hamit – İstikraza gitmeyiş, Borçlar, Hasta Adam, ve Düyun-u Umumiye ve ödenemeyen maaşlar

Meşrutiyet, Bağdat Hattı

Avrupa'nın karşısında diz çökmek

Yedi senelik muazzam imtihan

Köylü Hükûmeti ve Aşar Vergisi'nin kaldırılması

Muarızlar: «*Uygun koşullarda borçlanma yapılabilirdi*»

Avrupa sermayesi, şimendiferleri niye yapsın?

Türkiye'nin son yedi yılı : 1923 – 1928

«926 da devletin yakından temasta bulunduğu bir müesseseden altı ay vade ile on milyon lira istikraz etmek istedim. Cevap olarak on milyon liralık rehin ve evvelemirde borçlar meselesinin hallini teklif ettiler. İhtiyaç zamanında istikraz şeraitinin ne olacağını anlamak için bu misal değil midir?» **(Yüksek ihtimalle İş Bankası)**

«Şimendifer Politikası, Yeni İnşaat Politikasıdır..»

«Bir Karış Fazla Şimendifer»

Hatları devletleştirme / millileştirmenin zorlukları…

Her yeni hat, devlete maledilmelidir…

Geri gitmek kabul edilemez…

Kuraklık…mahsul kıtlığı…

Milli para buhranı

Millete mal olan 1800 kilometre demiryolu

Muarızlarımın diğer itirazlarına cevap: «***hatlar pahalı yapılıyormuş. Bu iddiada bulunanlar yanlış malûmat almışlar, eksik tetkikat yapmışlar. Henüz inşaat halinde bulunan bir işin kat'î hesabı söylenemez. Fakat şimdiye kadar bu Sıvas hatlarının masrafları kilometre başına yetmiş beş bin lira tahmin olunuyor ki emsali hatlarda bütün şirketlerin yaptığından daha ucuzdur***».

Barışseverlik….

Savunma harcamalarını kısamayız

Vergileri azaltmak, şimendiferden vazgeçmek

Aşarı kaldırmak ve köylü tereddüdü.

Her köyde bir başvekil oturmaktadır.

«Liberalizm nazariyatı bütün memleketin güç anlayacağı bir şeydir. Biz iktisadiyatta hakikaten mutedil devletçiyiz. Bizi bu istikamete sevkeden bu memleketin ihtiyacı ve bu milletin fitrî temayülüdür».

«Memleketin ihtiyaçları için herkes ve her yer hazineden çare arar. Elektriği yapılmayan şehir, limanı fena olan yer, iş bulamıyan adam hükûmeti muhatap tutar. Mutedil devletçi olarak halkın temayülâtına ve metalibine yetişemiyoruz diye kusurluyuz. Devletçilikten büsbütün vaz geçip her nimeti sermayedarların faaliyetlerinden beklemeğe sevketmek bu memleketin anlıyacağı bir şey midir?

İktısadî noktai nazardan şimendifer politikasının bu geçen seneler zarfında memlekete ifa ettiği hizmet görgülü gözler için şükrana lâyıktır»

Devletçilikten vazgeçip, her nimeti sermayeden bekleyemeyiz.

İktisadi açıdan şimendifer politikası:

*Un ve ekmek meselesi

*Sermaye propagandası, milli politikayı çürütmek için çabalar

«***Ekmeğimizi kurtardık, gömleğimizi de kurtaracağız***»

'İsmet Paşa, sermaye istemiyor' zehiri…Hiçbir sermaye temsilcisi bana şartlarını söylemedi…

'Deve Yaptırmam – Yabancıya Satmam'…

İNHİSARLAR:

Tütün, Kibrit, Tuz, Müskirat, Barut + Fişek, PTT

Vergilerimizin ana hattı: Köylüyü himayedir.

Gümrükler de ciddi gelir kaynaklarımız arasındadır.

Korumacılık, ucuzluk getiriyor. Dokuma Sanayii de Korunacak…

Sermaye, muhtaç ve zayıf bir ortama vaziyet etmek için gelir.

Sivas şimendiferi sonrasında, «***şark vilayetlerindeki fesatlık da sona erecektir***.»

İktidar mevki, sürekli başarı ister… ‘***İstikbale ait fikirlerimizin sağlamlığı nedeniyle’ iktidarı sürdürüyoruz..***

Hatlar millidir.

Yedi yıllık mali politika, bir başarı öyküsüdür.

Sivas Demiryolu Açılış Töreninde Başvekil İsmet Paşa Kurdele Kesiyor
30 Ağustos 1930

Kaynak: Bilsay Kuruç (2011): **MUSTAFA KEMAL DÖNEMİNDE EKONOMİ: Büyük Devletler ve Türkiye.** İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. 362. Ekonomi:14. 1. Baskı Eylül . s. 348.

T.C.
NAFİA VEKÂLETİ
10
YILDA
TÜRKİYE NAFİASI
1923
1933
1-vekâlet-teşkilâtı
2-demiryollar inşaatı

Sonuç olarak;

Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve arkadaşlarının önderliğindeki *Yoksulların Zaferi* olan Kurtuluş Savaşı sonrasında *Lozan*'da, dünyanın bütün efendilerini *eşitlik dansı*na kaldırmanın onurunu yaşayan bu toprakların çocukları, zaferlerini 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ile taçlandırmıştır.

Lozan Antlaşması **23 Ağustos 1923**'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce onaylandı. Kurtuluş'un ve Kuruluş'un mimarı **Atatürk** Lozan öncesinden başlayarak meclis açılış konuşmalarında demiryolu konusuna hep ağırlık verdi. Tren ve demiryolu, cumhuriyet kurucuları için **"teknik istiklâl"** anlamına geliyordu. Bağımsızlığın olmazsa olmazıydı bu. Tarihten süzülüp gelen ders ve deneyimin getirdiği bir sonuçtu.

1923 – 1938 döneminde Cumhuriyet, sanayi temelli ulusal bir ekonomiyi emperyalist çıkarların kesiştiği bölgede ve iki dünya savaşı yıllarının olağanüstü çalkantılı ortamında yaratmıştır. Bu yaratma, toplum yaşamından ekonomiye, hukuktan eğitime, siyasetten uluslararası ilişkilere, yarı sömürgeden bağımsız bir ulus devlete, bilinçli bir tercih, tutarlı bir stratejiyle köklü bir biçimde gerçekleştirilmiştir.

Bu sürecin sihirli denklemi;

Demiryolları + Sanayileşme = Devletçilik

olarak yazılabilir.

Tren ve demiryolu, o günden başlayarak ulusal bağımsızlığın taşıyıcı altyapısı, kurucu demiryolcu kuşağın nitelemesiyle "teknik istiklâl» in öteki adına dönüşecektir.

31 Aralık 1892'den beri Ankara'da demirlemiş bulunan tren, şimdi kendisini bekleyen kurtuluşun askeriyle buluşarak, bağımsızlığın başkentine evrilen ışıklı yol başındadır.

İsmet Paşa konuşmasında, Cumhuriyet rejimine ait tüm politikaların milli mücadeleden başladığını ve bir bütünlük içinde devletçiliğe bağlandığını belirtmektedir. Demiryolu politikasını, Cumhuriyet rejiminin tüm politikalarını bütünlüğe kavuşturan ana eksen olarak sunmakta, Cumhuriyetten önce yabancı sermayenin yerleştiği bu eksenin şimdi ancak 1924'den beri izlenen *millileştirme* ve *devletleştirme* politikaları ile doldurulabildiğini, Cumhuriyet rejimi için bunun dışında bir çizginin söz konusu olamayacağını konuya çeşitli açılardan yaklaşarak anlatmaktadır.

Başvekil İsmet Paşa'nın en çok vurguladığı nokta, yabancı sermayenin Cumhuriyet rejimine karşı tutumunun, baştan beri Osmanlı yönetimine karşı olan tutumundan çok farklı olduğudur.

Yabancı sermayeye karşı Cumhuriyet yönetiminin değil, Cumhuriyet yönetimine karşı yabancı sermayenin tavrı olumsuzdur. Çünkü Cumhuriyet ile dış çevrelerin temel politika değerlendirmeleri tamamen farklıdır. Cumhuriyet rejimi için en ağırlıklı alanlar olan sanayileşme, milli savunma ve demiryolları, dış çevrelere göre Türkiye ekonomisini mali sıkıntıya sürükleyen nedenlerin başındadır.

Bu anlayış farklılığının sonucu açıktır: Türkiye ekonomide dışa güvenmek yerine kendi kaynaklarından destek almak zorundadır. İzlenecek politika da devletçilik olmuştur.

http://kentvedemiryolu.com/osmanlidan-cumhuriyete-bir-demiryolu-gezisi/

Ümit Sarıaslan'ın dizeleriyle:

Bu tarihsel koşulların ortaya çıkardığı bir gerçeklik olarak Demiryolları, ulusal varlık ve birliğimizi kurup korumanın simgesi olduğu kadar temel bir aracıydı da. Salt kilometre ile başlayıp kilometre ile biten tartışmalarla anlaşılacak bir konu değildi bu. **Demiryolları, tüm dünyada olduğu gibi bizde de sanayi devriminden ulus devletlere açılan yolda içpazarın birleştirilerek yurdun çoğunluğunu oluşturan köylünün ürününün pazara açılmasını sağlayacaktı. Dolayısıyla kapalı toplumsal yaşamın demokratikleştirilmesinin yollarını da açacaktı**.

Mal-meta dolaşımının altyapısını kurarken, aynı yoldan toplumsal dokunun demokratik bir düzeye evrimleşmesi için gerekli tabanı da hazırlıyordu. İçpazarı birleştirmeden, üretici köylünün emeğinin ürününü pazara ulaştırmanın tıkalı kanallarını açmadan, insanları geleneksel kap ve kalıplardan kurtarmanın olanaksızlığını görüyordu cumhuriyet kurucuları.

Cumhuriyet demiryolculuğu "az zamanda çok ve büyük işler başarma"nın çelikten anıtına dönüşecektir. İlk adımı izleyen **20 yılda** eldeki demiryolu ağı **iki katına** çıkarılacak, tren ve demiryolu cumhuriyet ağacının göverip gövdelenmesinde, yeni yapının kurulup kurumlaşmasında kilit önemde bir kurum işlevi üstlenecektir. Dahası, cumhuriyetle özdeşleşecektir.

Aynı bağımsızlıkçı özen ve ödünsüzlükle yeni yolların yapımına koşut bir çizgide "imtiyaz demiryolculuğu" döneminden kalma "şirket demiryolları"nı devletleştirme (millileştirme) savaşımıydı. Emperyalist Batı'ya bağlı ve bağımlı demiryolculuktan çıkarılan ders hiç unutulmadan yürütülecek bir ekonomik bağımsızlık savaşı.

Bir kez daha Kuruluşun trenleri Kurtuluşun açtığı yoldan gelecekti. Öyle ya, siz dik ve doğru duracaktınız ki, emperyalist cephe de size öyle dursun.

Nitekim Avrupa'yı Anadolu'ya bağlayan Şark Demiryolları'nın devletleştirilmesi imza töreninde şirket temsilcisi **M. Devis,** demiryollarının çetin cevizi Bayındırlık Bakanı **Ali Çetinkaya**'ya ***"İktisadi kalkınmanın yabancı unsurları ortadan kaldırması bir zorunluluktur. Bu zorunluluğa uyarak biz de gidiyoruz."*** ***d***iyecekti (**25 Aralık 1936**).

Cumhuriyet ve Demiryolları
(Neyi Örmüşler - I ?)

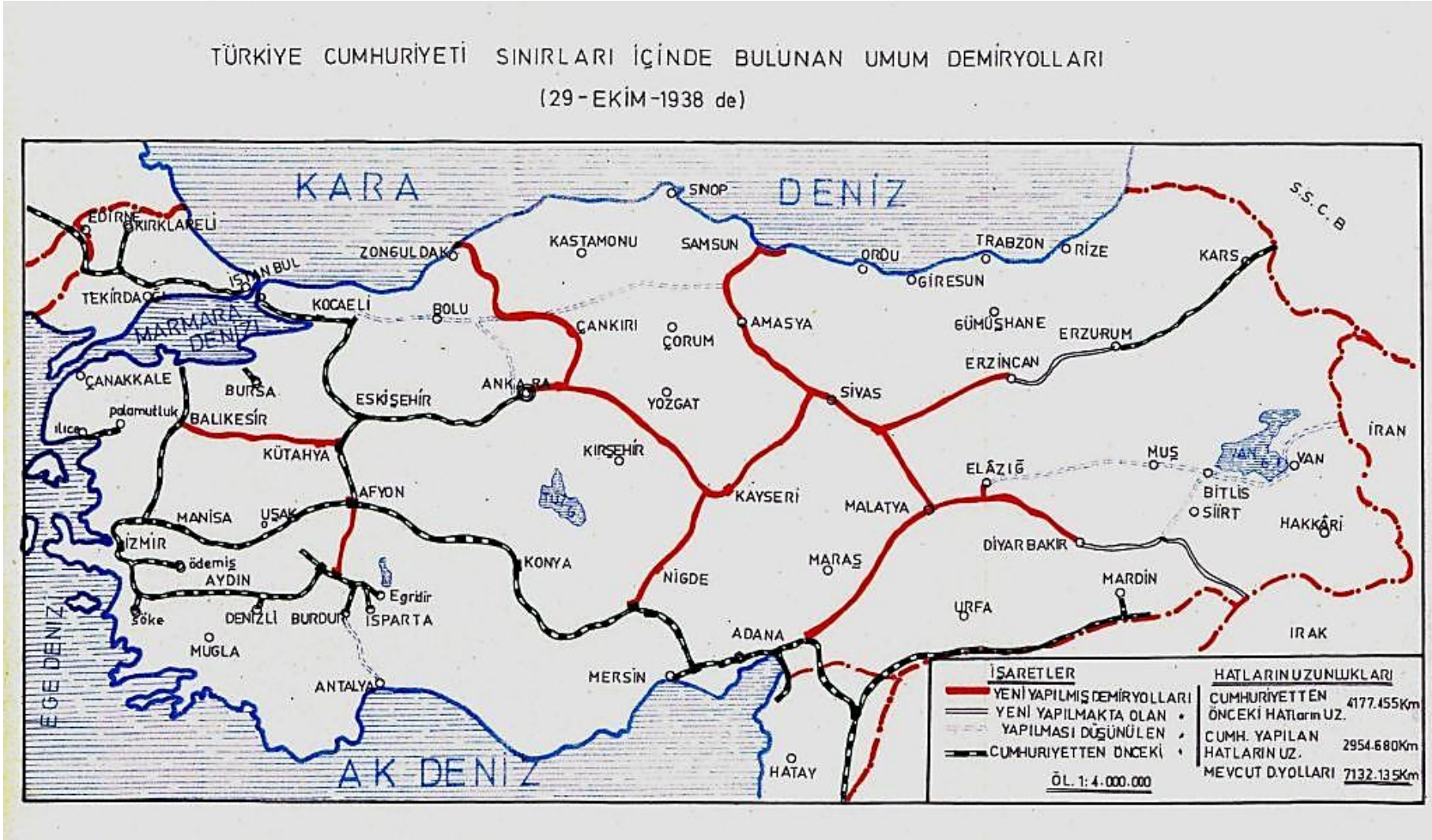

Kaynak: Prof. Dr. Afet İnan (1972). *Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin Birinci Sanayi Planı 1933.* Türk Tarih Kurumu Yayınları. XVI. Seri. S. 14. Ankara.

Neyi Örmüşler - II ?

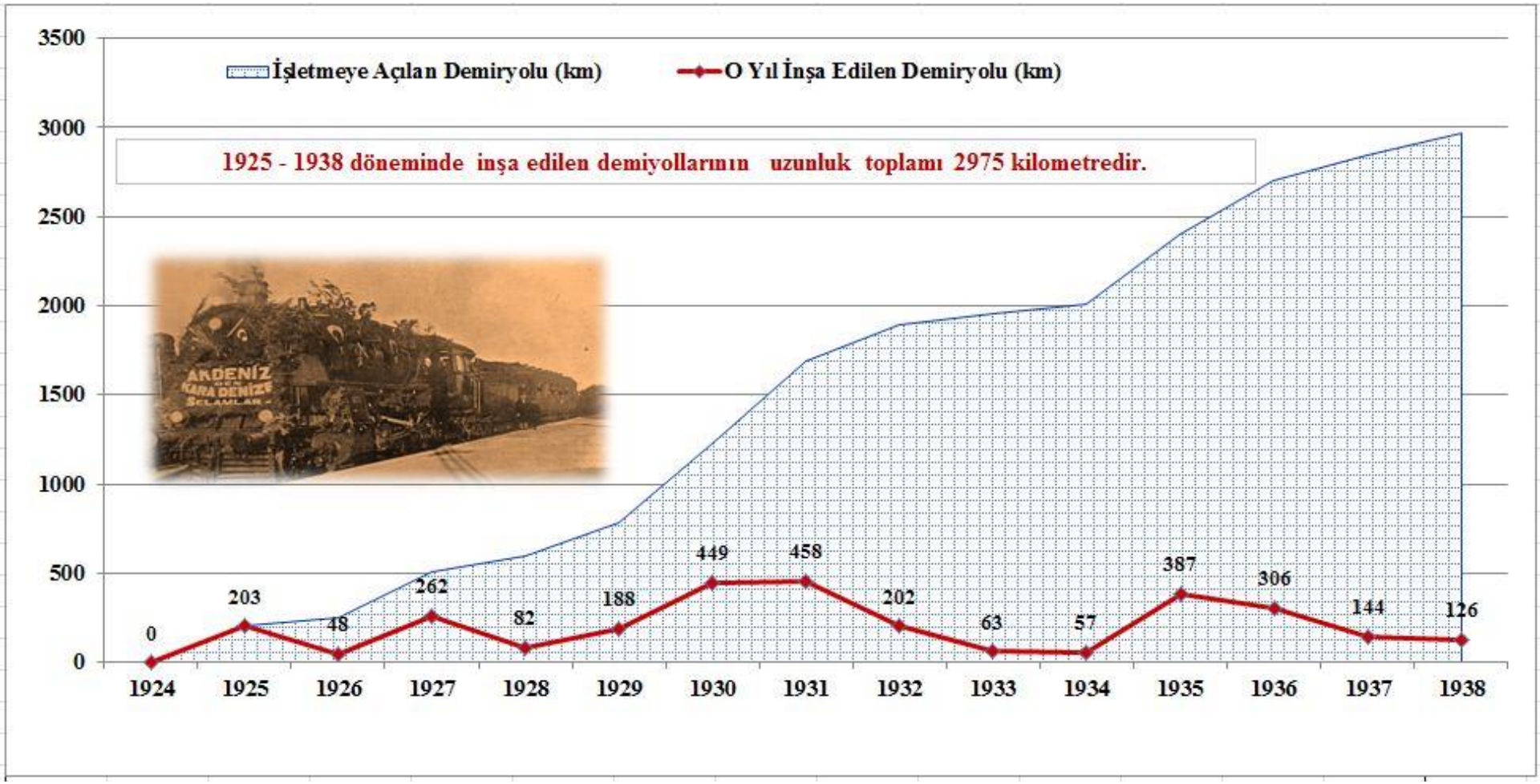

Kaynak: Prof. Dr. Afet İnan (1972). *Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin Birinci Sanayi Planı 1933.* Türk Tarih Kurumu Yayınları. XVI. Seri. S. 14. Ankara'dan kendi hesaplamalarımız

Sivas Demiryolu Açılış Töreni İçin Basılan Posta Pullarından Örnekler

30 Ağustos 1930

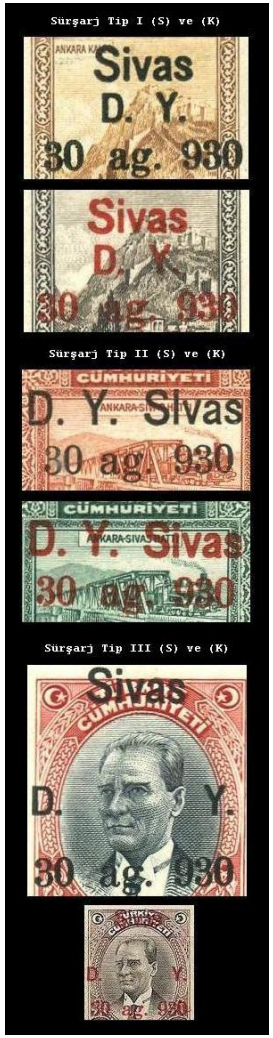

شمندوفر سیاستنك ایلك ثمره‌سی

Şimendifer Siyasetinin ilk semeresi. Yerköy'e kadar gitmek kabildir. Cumhuriyetin şimendifer siyasetini kuran büyükler önünde hürmet, takdir ve muhabbetle eğilmek bir kadirşinaslık vazifesidir. Cumhuriyetin feyizli demiryolu siyasetini kuran ve tatbik eden Gazi Paşa, Başvekil İsmet Paşa ve Nafia Vekili Sırrı Bey.
Cumhuriyet , 22 Kasım 1925. S. 553.

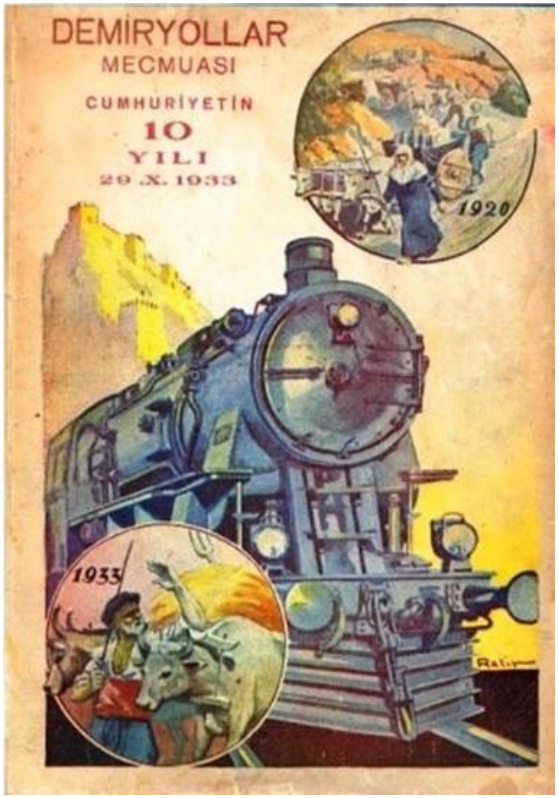
DEMİRYOLLAR
MECMUASI
CUMHURİYETİN
10
YILI
29.X.1933
1920
1933

Başladığımız Demiryolunun biteceği nokta yoktur. İlânihaye gidecek namütenahi devam edecektir.
DEMİRYOLLAR
DERGİSİ

1923-1933
Cumhuriyet devrinde
Yapılan Demiryolu 2000
Satın Alınan 2000
Kilometre
MEMLEKETİ ÇELİK AĞLA
ÖRÜYORUZ

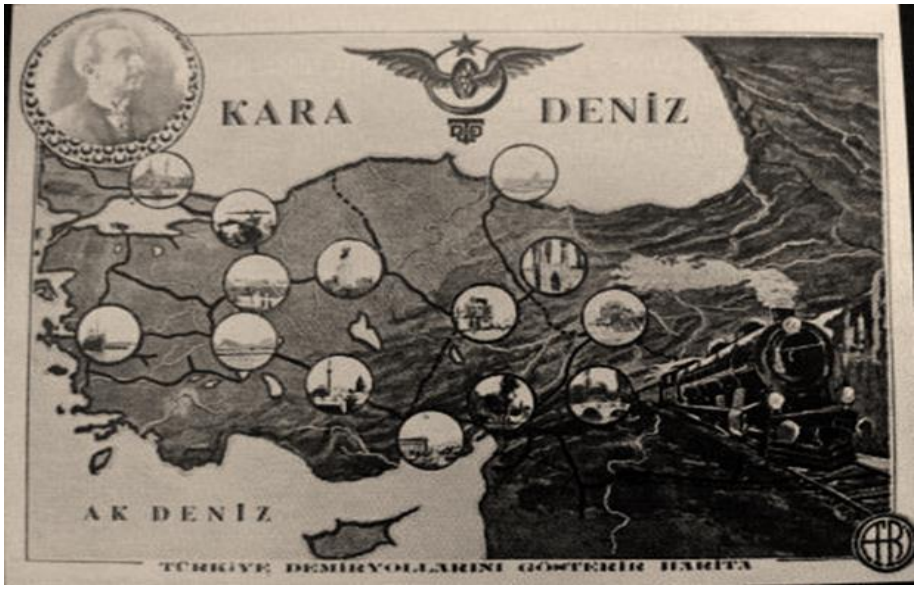
KARA DENİZ
AK DENİZ
TÜRKİYE DEMİRYOLLARINI GÖSTERİR HARİTA

SERDAR ŞAHİNKAYA
TARİH
Bir Hesaplaşma: 1930 Sanayi Kongresi, Öncesi ve Sonrası
Cumhuriyet İktisadında Makas Değişimi
Sömürge Ekonomisinden, Halkçı Ekonomiye
2 BASKI
telgrafhane yayınları
telgrafhane yayınları
www.telgrafhane.com.tr

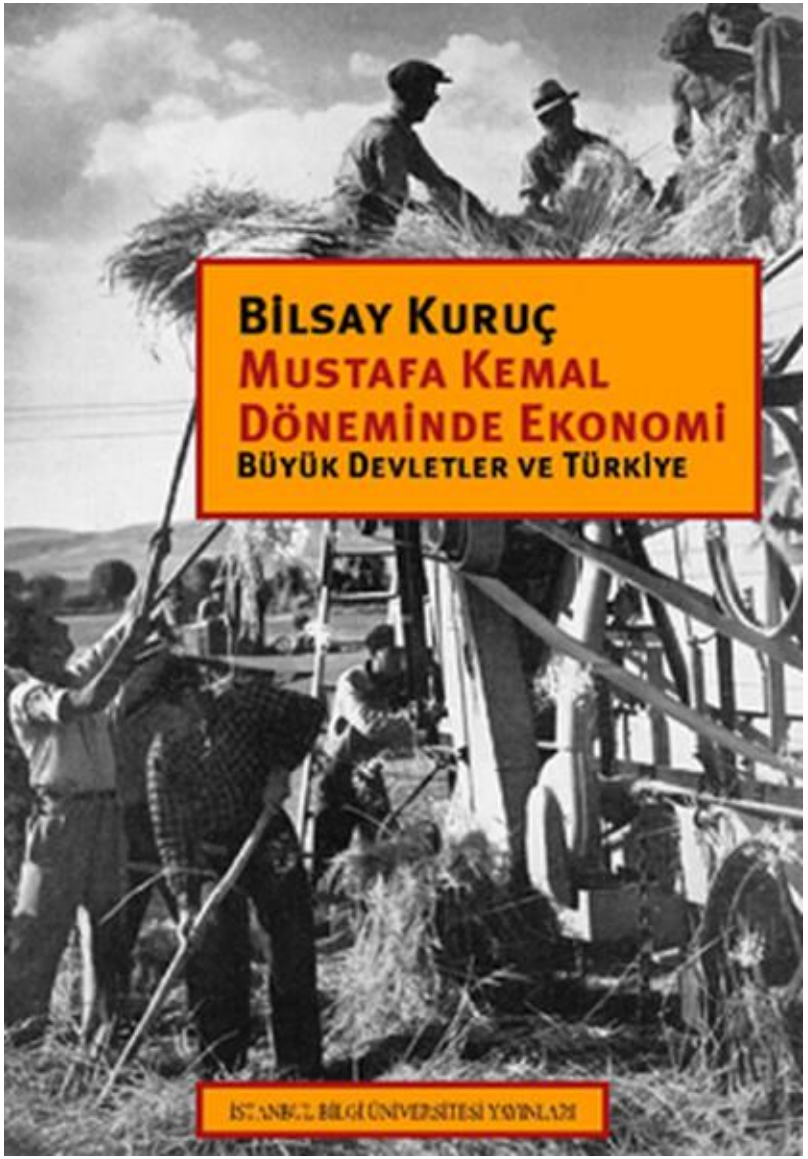
BİLSAY KURUÇ
MUSTAFA KEMAL DÖNEMİNDE EKONOMİ
BÜYÜK DEVLETLER VE TÜRKİYE
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

https://haber.sol.org.tr/yazar/bir-karis-fazla-simendifer-ya-da-basvekil-ismet-pasa-sermaye-sinifi-ile-hesaplasiyor-312060

Sabırla dinlediğiniz için teşekkürler...